

Høring – forskrift til ny arvelov og forslag til endringer i ny arvelov knyttet til landbrukseiendom som ligger i dødsbo

1. Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev med frist 7. september 2020.

Vi i Huseierne bistår medlemmene våre med rådgivning og kurs innenfor fast eiendoms rettsforhold, overdragelse av eiendom mellom generasjoner (familie og arv), i tillegg til at vi skreddersyr vedvarende- og fremtidsfullmakter. Vi har de senere årene skreddersydd flere hundre slike fullmakter og ser at ønsker og behov for slike fullmakter forsterker seg for hvert år.

Vi velger å kommentere de punkter i forskriften og de endringer i arveloven vi har noen merknader til.

2. Forslag til forskrift til arveloven

Ad. punkt 2 om innlevering, oppbevaring og utlevering av testamenter etter arveloven § 63

Innlevering

Det er viktig at innlevering, oppbevaring og utlevering av testamenter etter den nye arveloven blir nærmere regulert. Disse reglene må imidlertid hensynta bruk av vedvarende- og fremtidsfullmakter som vi erfarer nå utformes av stadig flere.

Huseierne får inn et betydelig antall ferdigskrevne fullmakter til gjennomgang. Vi ser store mangler i de eksemplene/utgangspunkt som ligger på nett og som mange av medlemmene våre bruker, og vi tilbyr derfor også å skreddersy fullmakten for den enkelte. Vi har sett at det ofte oppstår problemstillinger knyttet til testament i disse fullmaktene. Mange av våre medlemmer har allerede opprettet testament når de ønsker en gjennomgang av en ferdig utformet fullmakt, eller når de ber oss om å skreddersy en fullmakt. Det er kun et fåtall ganger at fullmaktsgiver har tenkt på eller spesifisert om fullmektig kan innlevere eller få utlevert en kopi av testament i disse fullmaktene.

Slik vi vurderer det, vil det sjelden oppstå problemstillinger knyttet til innlevering av et testament i forhold til vedvarende- eller fremtidsfullmakt, men det kan tenkes den situasjon at fullmektigen finner et testament i original hos fullmaktsgiver, hvor den ønsker å få innlevert dette til tingretten for trygg oppbevaring. Så lenge fullmaktsgiver (og testator) er mentalt frisk, kan den innlevere dette selv, men sett hen til at fullmaktsgiver har blitt så mentalt svekket at fremtidsfullmakten trådte i kraft, så

må reglene også hensynta at en fullmektig etter en fremtidsfullmakt kan innlevere et testament på vegne av testator. Det fremgår i forslag til forskrift § 1 at en fullmektig kan innlevere et testament til oppbevaring dersom den fremlegger en skriftlig fullmakt, identifikasjon for seg selv og testator. Det antas at en fullmektig etter en fremtidsfullmakt som oftest har tilgang til identifikasjonspapirer både for seg selv og testator. Det sentrale spørsmålet er imidlertid hvor spesifikk en fullmakt må være for at en slik fullmakt skal aksepteres ved innlevering. Vi erfarer at det aldri er spesifisert i en fullmakt at fullmektig kan innlevere et testament for oppbevaring, da en innlevering som regel da enten er glemt eller en bevisst handling fra testator sin sine (ofte for å slippe gebyret til oppbevaring).

Huseierne anmoder om at forskriften åpner for at tingrettene kan ta imot et testament til innlevering fra en fullmektig etter fremtidsfullmakt, selv om det ikke er klart presisert i fullmakten. Dette må selvfølgelig være forutsatt at fullmektigen kan identifisere seg selv og testators navnetrekk.

Videre ønsker vi kort å påpeke at vi er enig med departementet i at ektefeller skal kunne innlevere et gjensidig/felles testament uten at man må ha fullmakt for hver av ektefellene. Vi mener videre at det samme bør gjelde for samboere med gjensidig/felles testament.

Huseierne støtter forslaget om at det bør fremgå av kvitteringen at testator har andre testamenter til oppbevaring. Vi erfarer at mange glemmer at de har tidligere innleverte testamenter og det er viktig for tolkningen av det nye testamentet at testator da har blitt påminnet at han også har andre testament.

Oppbevaring

Når det gjelder oppbevaring av testament, vil det etter Huseiernes syn oppstå problemstillinger knyttet til fremtidsfullmakter og utlevering av kopi av testament til fullmektig slik tingrettens interne rutiner for utlevering er beskrevet. Vi mener det må hensyntas i tolkningen av forskriften, samt ved utformingen av de interne rutineene i tingrettene, at en fullmektig etter en vedvarende-/fremtidsfullmakt kan hente ut en kopi av testamentet. Vi vil begrunne dette nærmere nedenfor.

Vi erfarer at svært mange som har utformet, eller ønsker å utforme, en vedvarende- eller fremtidsfullmakt også har et testament til oppbevaring i tingretten. I flertallet av disse fullmaktene ønsker fullmaktsgiveren at fullmektigen skal kunne fordele ut verdiene (som regel til barna) på det tidspunkt fullmaktsgiver skulle miste sin samtykkekompetanse/ikke kunne ivareta egne interesser. Det vil da bety at fullmektigen kan fordele fullmaktsgivers verdier før dennes død. Etter det vi erfarer har fullmektig svært sjelden tilgang til en kopi av testamentet, fordi mange fullmaktsgivere/testatorer ikke ønsker at testamentets innhold skal vises før de selv har blitt mentalt svekket eller har falt fra. Dersom fullmaktsgiver i fullmakten henviser til en fordeling i tråd med testamentets innhold uten at det er nærmere forklart hva det innebærer, oppstår det da et behov for fullmektigen å kunne hente ut en kopi av testamentet. Det er derfor viktig at tingrettene opparbeider rutiner for å hensynta denne situasjonen.

Forskriftens ordlyd i § 2, jf. § 3 om legitimasjon tillater at en fullmektig skal kunne hente ut en kopi. Men, det opplyses videre at Oslo byfogdembete har interne rutiner der de krever at det må fremgå spesifikt at en kopi skal sendes til en advokat, alternativt tar de en telefon til testator. Vi erfarer at det aldri eller svært sjelden fremgår spesifikt at det kan hentes ut kopi av et testament i en

fremtidsfullmakt/vedvarende fullmakt, selv om fullmaktsgiver har henvist til sitt testament ved fordeling av midler i en fullmakt.

De beskrevne rutinene vil derfor ikke hensynta behovet for å få utlevert kopi av testament til en fullmektig der testator har mistet sin samtykkekompetanse eller ikke kan ivareta egne interesser.

Huseierne vil anmode departementet om å presisere nærmere hva som skal til for at det foreligger en gyldig fullmakt i henhold til forskriften, og at problemstillinger knyttet til fremtidsfullmakter avklares. Dersom det stilles for strenge krav til ordlyden her, eller at det kreves at det må fremgå spesifikt i fullmaktens ordlyd at det gis fullmakt til å hente ut en kopi av testament, så vil det etter vår mening begrense fullmektigens handlingsrom på en svært uheldig måte. Vi antar at det sjelden vil være noe problem for en fullmektig å kunne identifisere seg selv og fullmaktsgiver, da vi legger til grunn at den også vil ha tilgang til identifikasjonspapirene til fullmaktsgiver.

Den/de som er satt inn som fullmektig i en fremtidsfullmakt må få anledning til å hente ut kopi av et testament som er deponert i tingretten fra det tidspunktet fremtidsfullmakten har trått i kraft.

En fremtidsfullmakt trer i kraft når fullmaktsgiver er mentalt svekket (slik beskrevet i vergemålsloven § 78, alternativt når Fylkesmannen har stadfestet fullmakten).

«Vergemålsloven § 78.Definisjon

En fremtidsfullmakt er en fullmakt til én eller flere personer om å representere fullmaktsgiveren etter at fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten.»

Dersom fullmektigen ikke gis tilgang til testament som fullmaktsgiver har opprettet og deponert i tingretten, og det i fullmakten står at handlinger etter fullmakten ikke skal stride mot innholdet i testamentet, vil fullmaktsgiver ikke vite hvilke handlinger vedkommende kan utføre etter fullmakten. I de tilfellene fremtidsfullmakten viser til et testament og at handlinger etter fremtidsfullmakten ikke skal stride mot innholdet i testamentet er det følgelig vesentlig at fullmektigen får kunnskap om innholdet i testamentet.

Huseierne antar at det kan oppstå mange tvister fremover der handlinger/oppgaver etter en fremtidsfullmakt strider mot innholdet i et testament, dersom fullmektigen ikke kjenner til innholdet i testamentet. Vi vurderer at det vil redusere antall tvister, både rettslig og utenrettslig, dersom fullmektigen får kunnskap om innholdet i et testament som fullmaktsgiver har opprettet og som er deponert i tingretten.

Vi er derfor helt enige i at det bør stilles noe mindre krav til sikkerhet ved utlevering av en kopi enn av original. Departementet bør derfor legge opp til at forskriften åpner for at en fullmektig etter en vedvarende-/fremtidsfullmakt kan få utlevert kopi av testamentet til fullmaktsgiver, dersom dette fremgår av sammenhengen i fullmakten og fullmektigen kan identifisere seg selv og fullmaktsgiver.

Utlevering

I forskriftens § 4 er det foreslått en plikt for tingrettene til å fremlegge testamentet ved testators død. Dersom det foreligger et gjensidig eller felles testament er det foreslått at original skal utleveres ved den førstes død, mens en kopi skal beholdes oppbevart i tingretten.

Når det foreligger et gjensidig eller felles testament, så bør tingrettene avvente utlevering av original til lengstlevendes død, mens en kopi bør sendes ved førstes død. Dette er som følge av at det i de fleste tilfeller der slike testament foreligger også innebærer rett til uskifte, enten etter lov eller testament. Da vil det være naturlig at man avventer utlevering av originalen til den siste av ektefellenes, samboernes død, slik at man ikke risikerer at originalen forsvinner ved førstavdødes død. Lengstlevende og/eller de øvrige arvingene etter førstavdøde bør da kunne gis anledning til å selv vurdere om de ønsker å hente ut originalen eller ikke ved førstavdødes død, men det bør ikke gjøres automatisk.

3. Forslag til ny regel i den nye arveloven om at arvingene har plikt til å overføre landbrukseiendommen til ny eier innen en viss frist.

Huseierne støtter forslaget om en regel som sikrer at drift av landbrukseiendommer- og ressurser og dens omkringliggende aktive eiendommer opprettholdes.

Huseierne mener en slik regel bør være lik, og gjelde både private og offentlige skifter. Offentlige skifter er ofte mer tidkrevende enn private skifter, og vi ser derfor ingen grunn til å unnlate offentlige skifter fra forslaget. Målet må være å sikre drift, og en langvarig offentlig skifteprosess bør ikke bidra til å hindre dette.

Hva gjelder lengde på frist er Huseierne enige i at fristens lengde bør være så romslig at arvingene innenfor lovens ramme bør ha en reell mulighet for å ordne opp selv.

Huseierne er enig i departementets forslag og anbefaler en frist på 5 år.

Oslo, 7. september 2020

Vennlig hilsen

Karianne Listerud Lund
Advokat

Marianne Aarbakke
Advokat